

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ל"ז
הדף היומי בהלכה: סימן קס"ז סעיף ט"ז עד סימן קס"ח
המוסר היומי: אהבת חסד חלק א' פרק י' אות ד' עד אות ו'

לוח
לימוד
יומי

המשל החד מהחפץ חיים שמלמד אותנו איך לשמוח במצות ה'חסד'

'החזק במוסר' – מהנלמד החודש ב'דף היומי בהלכה'

ואצייר פרט אחד, וממנו יקיש המשכיל לכל כיוצא בזה. כגון: אם יפגע אחד בחברו ברחוב ויאמר לו: אחי, הלווני איזה רובל כסף על זמן קצר, - אפילו אם הוא בטוח בעיניו, יזדמן לפעמים, שישב לו מאה תרוצים לדחותו. פעם יאמר לו: אני מתעצל לחזור לביתי; היה לך לצמצם ולבוא אלי, כשהייתי בביתי.

ופעם יאמר לו: שטר ממון של עשרה רובלי כסף יש לי, ואיני רוצה לפרטה. ופעם יאמר לו: לך אצל פלוני ופלוני, וכהאי גונא כמה דחויים. ואפילו כשהרבה הנעלב להתאונן לפניו, והוא חוזר לביתו, או שפורט השטר ממון ומלוה לו, הוא בקשי ובצער, ושלא בשמחה כלל, כי אם בפנים זעומות, עבור הטרחה שהיה לו על ידו. התבונן אחי, אלו היה פוגע אותך ברחוב איש אחד, שהוא מחזק בידך לאיש אמת, והיה אומר לך: חזה, אחי, מהר לביתך, ואספר לפניך איזה עסק גדול, שתרויח על ידי זה סך גדול בעזרת ה'; וגם אין צריך לזה ממון הרבה על כסף קדימה, שמניחין על העסק רק איזה רובלי כסף. ולי תתן גם כן דבר מועט בשביל זה, כשיגמר העסק - האם היית אומר לו: אני מתעצל לחזור לביתי, או לפרט מטבע הגדולה שיש לי; לך אצל פלוני ופלוני, והם יקחו את העסק הזה?

בספרו 'אהבת חסד', חלק ב' פרק ט', מתייחס מרנא החפץ חיים זיע"א לחשיבות מצוות ההלוואה לזולת, ודוחה את טענות היצר המצויות בנושאים אלו, ועייין שם, ובדבריו מעורר מאוד על גדול החשיבות של מצווה זו:

ויש אנשים שרפוי המצוה של גמילות חסד בידם מחמת העלם ידיעה. הינו, שנעלם מאתם גדל חיוב של המצוה וגדל שכרה. שהם סוברים שהיא רק הנהגה ישרה ומדה טובה בעלמא, ואינם יודעים שהיא מצות עשה דאורייתא, כמו סוכה ולולב ותפילין.

ראה אחי, כמה חסרים אנו במצוה הזו, הלא כמה טרחות מטריח האיש הישראלי בסכה ולולב וכהאי גוונא בכל המצוות לעשותן על גדר השלמות, וחס ושלום, אינו עצב כלל אחר כך על טרחתו, אדרבה, שמח שזיכהו ה', שהיה לו טרחה על מצותיו של הקדוש ברוך הוא, ועל שזכה להשיג המצוה.

ואלו במצוה של גמילות חסדים, כמה עניה היא בדעתנו, שמפני טרחה קטנה אנו דוחין אותה. ואפילו כשאנו עושין אותה לפעמים, היא בקשי ובצער ושלא בשמחה כלל.

מהי הסיבה שאדם יכול להוציא אחר ידי חובתו

במצוה שכבר קיים בעצמו?

כל ישראל ערבים זה לזה לקיום המצוות, ולפיכך, יכול מי שכבר יצא ידי חובת מצוה מסוימת, להוציא אדם אחר ידי חובתו בה, (ואף ידי חובת ברכת המצוה), כיון שכל עוד יש אדם מישראל שלא יצא ידי חובה, הרי זה כאילו הוא עצמו לא יצא ידי חובה, שהרי הוא עָרַב לקיומה על ידי כל אחד ואחד. ברם, אין אדם יכול להוציא אדם אחר ידי חובת ברכת הנהנין, דהיינו ברכות המאכלים והריח, אלא אם גם הוא עצמו נהנה מהמאכל והריח ומברך על הנאת עצמו, כי אף שאסור להנות מהעולם הזה בלא ברכה וחובה על הנהנה לברך - הרי בידו שלא להנות ולא לברך, ולפיכך, ישראל אחר אינו מחויב בדבר מצד הערבות. [סעיף יט וס"ק צב; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 67]

האם סעודות שבת ויום טוב נחשבות לחובה לכל דבר?

כאמור, אין אדם מוציא אדם אחר ידי חובת ברכת הנהנין כשאינו נהנה בעצמו. כלל זה אינו אמור באכילה או שתיה שהן חובה כחלק מקיום מצוה כיון שכל אחד עָרַב לקיום המצוה על ידי כולם, כנ"ל; ולפיכך יכול אדם להוציא אחרים ידי חובה בברכות 'בורא פרי הגפן' שבקידוש - הן ביום והן בלילה - וההבדלה, וכן בברכות 'המוציא' ב'ליל הסדר' על המצה ובסעודת ליל יום טוב של סוכות, אף כשאינו אוכל ושותה בעצמו. מאידך, סעודות שבת ויום טוב אינן נחשבות לחובה לענין זה, כיון שאין האכילה עצמה חובה, אלא ההתענגות בשבת, ומי שמתענג מִצֻמָּה יותר מאשר מאכילה - פטור מהאכילה. [סעיף כ וס"ק צד-צה; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 67-68]

מדוע אין למסור את פרוסת 'המוציא' ביד?

במגילת איכה נאמר: "פְּרֹשֶׁה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ", ודרשו חז"ל, שאם היה לה מנחם - היה פורס המנחם את הלחם ונותן לה פרוסה בידיה, ועכשיו שאין לה מנחם, פורסת היא בעצמה. וכן כתבו גדולי הגאונים, הראשונים וכל הפוסקים, שהמנהג הוא שאָבֵל אינו פורס את הלחם, אלא אחר פורס את הלחם ונותן פרוסה ביד האָבֵל; ואין לנהוג כן בשבת, כיון שאסור לנהוג מנהגי אָבֵלוֹת בשבת בפרהסייה. ועוד כתבו, שאדם שאיננו אבל - אף בימות החול אין לתת פרוסה בידו, כדי שלא יורע מזלו חלילה בנהוג מנהגי אָבֵלוֹת; ויש שכתב שאין להקפיד על כך אלא בפרוסת 'המוציא', ולא בפרוסות נוספות שמעבירים במהלך הסעודה. [סעיף יח וס"ק פט-צ, עם הרחבת המקורות]

אתמול למדנו

- כשכמה אנשים אוכלים יחד ואחד מוציא את כולם ידי חובתם בברכת 'המוציא', לא יטעמו השומעים מהלחם עד שיטעם ממנו המברך.
- כשכמה אנשים אוכלים יחד, ובעל הסעודה אינו עמהם, או שכולם בעלי הסעודה - יש לכבד את הגדול בחכמת התורה מביניהם לפתוח בסעודה ולברך.
- נאמר בתורה על הכהן: "וְיִקְדְּשֶׁתוּ", ומפרשים חז"ל: "לפתוח ראשון" - כגון בעליה לתורה, "ולברך ראשון" - להוציא את כולם ידי חובה, או לפתוח ראשון בברכה.

מחר נלמד

- חלות שנדבקו זו לזו בשעת האפייה והופרדו - האם הן נחשבות כשלמות?
- באיזה מקרה צריך לברך על לחמניה ופרוסת לחם יחד?
- יש לפניך פרוסת לחם רגיל ולחם שיפון שלם - על איזה מהם תברך?